

The image features two white baby onesies at the top, laid flat against a white background. Below them are two white baby socks, also laid flat. The text is centered over the onesies.

Essi Kummu
LASTENI TARINA

TAMMI

ESSI KUMMU

Lasteni tarina

Useimpien teoksessa esitettyjen henkilöiden nimet
on muutettu asianosaisten pyynnöstä.

Kirjailija kiittää Valtion kirjallisuustoimikuntaa,
Oulun läänin taidetoimikuntaa, Alfred Kordelinin rahastoa,
Wihurin rahastoa ja Suomen Kulttuurirahastoa apurahasta.

© ESSI KUMMU JA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI 2014

ISBN 978-951-31-8013-3

PAINETTU EU:SSA

Ainolle ja Kallelle

I

Eräänä aamuna 8-vuotias tyttäreni Aino tuli luokseni ja kysyi, oliko hän ihana vauvana.

Se oli talviaamu Limingassa.

Keittiö tulvi valoa.

Ikkunasta näkyi lunta notkoina ja mäkinä, ehkä se oli loppupalvea ja kevät teki jo tuloaan, sillä valo oli oranssi. Se oli sellainen aamu, jona tuntee, ketkä ovat omia.

Otin tyttäreni syliini ja painoin kasvoni hänen niskaansa nuuhkiakseni häntä.

Sanoin, että kaikki vauvat ovat ihania syntyessään.

Olinko minäkin?

Mitä?

Olinko minä ihana vauva?

Olit. Sinä olit ihana.

Olinko, olinko? Kerro siitä!

Nyökkään.

Haluun kertoa kaiken siitä. Totta kai hänen on täytynyt olla ihana.

Sitten vain katselen ulos ikkunasta enkä pysty tekemään sitä, minkä olen Ainolle luvannut. En pysty kertomaan syntymätarinaa, sillä en muista sitä. En pysty kertomaan sitä, sillä sen muisteleminen avaisi minussa sellaisen paikan,

että arkielämä askareineen kävisi liian raskaaksi elää. Mutta syntymätarina on ratkaiseva.

Hänen pyyntönsä on vähintäänkin kohtuullinen.

”Kerro siitä”, Aino käski vielä, mutta jo ponnettomammin.

Hänen ilmeeseensä oli noussut kysymys, sillä hän aisti olemukseeni hiipineen hädän.

Sitten huomasin, että koska minulla ei ollut mitään, mihiin tarttua, päädyin lopulta hymyilemään Ainolle sellaisella tavalla, jonka takaa lapsi, joka osaa kyllä äitinsä kaikki ilmeet pienimpiä ja hienosyisimpiä vivahteita myöten, näkee surun.

Silloin tein päätöksen. Keräisin vähän voimaa, ja sitten alkaisin puhua, sillä ennemmin tai myöhemmin minun olisi vastattava hänelle. Sitä paitsi inhosin sitä, kuinka hän piilotti minulta vaativan katseensa ja antautui sen sijaan surulleni ja hämmennykselleni. Hänen lämmin olemuksensa painautui minua vasten. Hellyys, jota tunsin häntä kohtaan tuntui pakahduttavana, niin suurena että minusta tuntui, että se pitäisi saada jotenkin kerrottua, sitten vain keinutin häntä ja hän alkoi tutkia sormiaan ja hyräillä vähän jotakin.

Miksei jokaisella pikkutytyöllä olisi oikeus kuulla syntymänsä tarina sellaisena kuin se pitää kuulla?

Myös omallani.

Tästä se alkaa.

2

Istun kirjoittamassa nyt, kun vuosi on juuri vaihtunut uuteen. On tammikuun kolmas päivä vuonna 2013. Vuoden pimein päivä on jo takana. Se tarkoittaa, että valon määrä lisääntyy päivä päivältä ja että pimeä on vihdoin antamassa periksi. Eilen kun kävelin iltapäivällä kohti keskustaa näin valtavan tilhiparven.

Linnut olivat laskeutuneet syömään erään rintamamies-talon pihalla olevan pihlajan marjoja. Kun kävelin ohi, koko parvi lehahti ilmaan. Se oli hyvä näky. Koska sade oli märkää ja tiukkaa, ja koska lintujen äänet kuuluivat matkanteekooni ja sellainen vesinoron ääni, josta tulee helposti hakematta mieleen rännit, muistin joitakin keväitä. Aika kerrostuu ja jokainen juuri tietynlainen talvipäivä, jonka sävyt ovat lämpimiä hangesta piittaamatta ja taivas juuri tiettyyn suuntaan kallellaan – silloin tärkeimmät muistot samanlaisista talvipäivistä ovat läsnä.

Kerran tällaisena päivänä olin rakastunut.

Kerran lapset syntyivät.

Tarina alkaa tästä: Synnytin kaksoset Oulun yliopistolisessa sairaalassa 22. ja 23. päivä lokakuuta vuonna 2002.

Siitä on yksitoista vuotta ja vähän yli.

Tänään minulla on esiteini-ikäiset kaksoslapset, jotka

ovat lukuisista alkuajan tapahtumista ja ennusteista huolimatta umpiterveitä, ja he tulevat tänä iltana takaisin kotiin isänsä luota.

Olen ehtinyt odottaa heitä. Vaikka vietin uuden vuoden ystäväieni kanssa ja osasin jo riemuista ulkona juhlimisesta toisin kuin vielä kymmenen vuotta sitten, jolloin istuin aina itsepintaisesti sisällä juhlan kuin juhlan aikaan – en yksinkertaisesti vain osannut juhlimisen taitoa, ja monet uudet vuodet istuin itsepintaisesti sisällä, koska olin keksinyt, että vihaan kaikenlaista juhlintaa. Silloin tuijotin ikkunasta pimeää taivasta vasten räjähtäviä ilotulituksia.

Olen alkanut kärsiä yksinäisyydestä lasten ollessa poissa. Vei minulta yli kymmenen vuotta tuntea itseni edes hetimitäin yksinäiseksi ollessani yksin, ja olen iloinen. Ehkä tämä uusi vaihe tarkoittaa, että elämässäni vihdoinkin voisi olla tilaa toiselle mahdollisuudelle rakkaudessa, lasten isän kanssa me emme tainneet oikein onnistua. Koska A-kaksonen, tytär, syntyi 22. päivän puolella vähän yli kilon painoisena, noin maitopurkin kokoisena varttitunnin ennen keskiyötä, lupasin silloin synnytyspoltoissa, että kumpikin lapsista saisi syntymäpäivänään aina oman kakun.

Jotta me muistaisimme päivien eron.

Jotta he saisivat toisistaan tilaa ja erillisyyttä.

En ole pitänyt tätä lupausta.

En ole saanut leivottua kakun kakkua, ja olen tilannut kaikki syntymäpäiväkakut joka vuosi sisareltani, joka osaa leipoa toisin kuin minä, ja luoja kiitos hän on myös suosunut. Tosin he eivät ole saaneet vielä kumpikin ihan omaa kakkuaan, ja saavat sen vasta kun täyttävät yksitoista, jolloin olemme mummolassa ja kakku loppuu kesken. Silloin mummo yllättäen leipoo vielä yhden, ja muistan tämän lu-

pauksen yhdentoista vuoden takaa – nyt se vihdoin täyttyy sattuman ja vahingon kautta.

Syntymän jälkeen en ehtinyt laisinkaan nähdä tyttövauvaa, joka ampaisi täyteen ääneen, kun hänet jo autettiin keskoskaappiin ja pois luotani. Makasin vielä synnytyspoltoilla, kun tytär näki maailman.

Kun muistelen tätä, kaikki on vähän utuista. Tytär oli saatu ulos ja kysyin Peteriltä, minkälainen se oli.

”Se oli hieno”, Peter sanoi.

”Oliko se tyttö.”

Tiesin kyllä että se oli tyttö, mutta halusin kuulla sen ääneen.

Halusin kuulla itseni sanovan ääneen kaikki nuo sanat.

Halusin ajatella, että minulla olisi nyt tyttövauva.

Kun lapset syntyivät, olin 25-vuotias.

Nytkin, kirjoittaessani, minun on vaikea rimpuilla itseäni irti näistä sanoista.

Ne ovat niin hyviä.

Sellaisia, että niihin haluaa jäädä.

Niin kuin esimerkiksi sanat äiti ja tytär. Aika mahtavaa, vai mitä.

”Oli. Se oli tyttö”, Peter sanoi.

”Oliko sillä pimppi”, kysyin.

Koska minusta asia oli ratkaisevan tärkeä.

”Oli”, Peter sanoi, ”hyvin tehty.”

Hänen läsnäolonsa ja rauhallisuutensa synnytyssalissa olivat parasta lääkettä kipuun ja tilanteen mittasuhteisiin.

Olin aiemmin nähnyt televisiosta sellaisia isiä, jotka haupuilivat ilokaasua tuskasta puhaltavan äidin ohi. He syöksivät naamarille synnytyshuoneessa pelkästä kokeilemisen ilosta niin innoissaan, että onnistuivat kipuamaan ilokaasusumutinta kohti sängyssä makaavan naisensa valtavan vatsan yli, tai jopa sen päältä.

Nämä samat tulevat isät innostuivat myös lämmittelemään synnytysaltaan vedessä *omia* tunteitaan ja raajojaan ja viis veisasiivat lattialla kivusta nelinkontin puuskuttavasta morsiamestaan, joka pyysi apua.

Synnytin kaksoset raskausviikoilla 27+5. Tämä on sairaalasingia, mutta kaikki, jotka ovat lapsen joskus saaneet ymmärtävät, mitä se tarkoittaa.

Se tarkoittaa, että lapset syntyivät aivan ennen aikaansa. Ne syntyivät kesken, eikä niiden olisi vielä pitänyt laisinkaan tulla maailmaa kohti, vaan uinua pitkään kohdun vedessä ja lämmössä turvassa.

Vauvan keuhkot ovat valmiit raskausviikolla 30. Sen jälkeen on turvallisempaa synnyttää, joskaan ei suositeltavaa tai missään nimessä tarpeellista.

Mutta koska Peterin syntymäpäivien jälkiä siivotessani eräänä lokakuuisena iltana vuonna 2002 huomasin pientä vuotoa, ja koska se teki minut levottomaksi, ajoimme jo saman päivän aikana Oulun yliopistolliseen sairaalaan kysymään, oliko jokin hätänä.

Sairaalassa minut laitettiin makaamaan selälleni tutkimuksia varten. En päässyt siltä reissulta kotiin enää lapset mahassa. En mene nyt pojan syntymään ollenkaan, koska tämä juuri kirjoittamani alku on laskelmieni mukaan noin kymmenes, ellei jopa viidestoista versio, ja koska suru on kenelle tahansa sellainen suo, että se upottaa, jos ei osaa kulkea. Ja sitä se on varsinkin sellaiselle, jonka on pitänyt opetella koko sureminen tunteena ja käsitteenä ihan alusta pitäen. Kuten minulle.

Vuonna 2002 makasin sairaalassa sen jälkeen kun vauvat syntyivät minusta väkisin pois, sillä kehoni ei ollut kestänyt kaksosraskauden painoa. Siksi tyttäreni oli alkanut puskea itseään ulos kehostani, enkä seuraavana aamuna

herättyäni uskonut, kun mieheni väitti, että maassa on lunta. Hän vastasi raottamalla kaihtimia. Huoneen täytti valo.

3

Eilen tarpoessani lunta tuiskuavassa Oulussa muistin taas Hemingwayn teoksen *Nuoruuteni Pariisi*. Luin sitä viime vuonna juuri näihin aikoihin. Oli tammikuu 2012 ja valmistelin residenssimatkaa Ruotsiin.

Seurustelin silloin Anton-nimisen miehen kanssa, hän lähtisi kanssani residenssiin, ja päivämme koostuisivat kirjoittamisesta ja uuden suhteen avaamasta läheisyydestä. Kaikki tuntui silloin vielä hyvältä. Se oli riisuuntumisen aikaa – parasta uudessa suhteessa ovat ne hetket, joina riisuudutaan, ja ne, joina puetaan takaisin päälle, sillä en koskaan jätä väliin tilaisuutta katsella. Mutta niin harva hyväkään suhde kestää residenssijaksoa. Kirjoitin Överkalixin kauniissa vanhassa pappilassa keskosajan kriittisimpiä hetkiä ja koska se ajoi minut sellaisen surun valtaan, jota ei kestä yksin, eikä varsinkaan sellaisen ihmisen kanssa, joka ei pysty kannattelemaan toisen ihmisen suruja (saati omiaan, ja koska vain riitelimme koko ajan), minun täytyi palata kotiin kesken kaiken.

Kun palasin rivitaloasuntoomme sinä talvisena iltana, Aino tuli minua vastaan eteisessä.

”Miksi sinä tulit”, hän sanoi, ”minähän käskin sinua puhelimesta olla tulematta.”

Au pair Mariann oli siivonnut tuloani varten. Näin jo ovelle, että hänen järjestyksensä oli minulle aivan väärä. Hänen siivoamisestaan huolimatta pöydillä lojui tavaroita isoina läjinä tai röykkiöinä ja kodistani oli tullut väärräytminen. Se ei ollut epäsiisteyttä, vaan hänen käsityksensä siisteydestä, ja tiesin jo kokemuksesta kesän perusteella, ettei hän nähnyt röykkiöitä – tiesin myös, että järjestelisin kaikkea oikeaan rytmiin ainakin seuraavat kaksi päivää. Te-kisin niin, vaikka hän olisi siivonnut *oikein*. Eteiseen tuoksui jokin pastaruoka. Kalle olisi luultavasti olohuoneessa pelaamassa laptopilla jotakin nettipeliä.

Hän hihkasi minulle sieltä tervehdyksen kuin kuittauksena ajatukseeni. ”Rakas!” huusin hänelle vastaukseksi.

Sitten käännysin Ainon puoleen.

”Mulla oli teitä niin ikävä. Siellä oli sitä paitsi tylsää.”

Anton, joka oli kantanut viimeisen kassini, yhdessä jaetut ruokatarpeet, jotka olivat jääneet meiltä syömättä, hymyili sanoilleni anteeksipyytävästi.

Ainon kasvoilta kuulteli pettymys. Mariann oli ystävä, joka häneltä muuten puuttui. Hän vietti Mariannin kyljessä kaiken aikansa, ja koska Mariann jaksoi leikkiä hänen kanssaan ja kuunnella kaikki hänen asiansa koskaan tuomitsematta häntä, Aino ei halunnut missään nimessä erota Mariannista. Ei nyt, eikä ikinä.

”Mene takaisin”, Aino käski minua kädet puuskassa eteisessä.

Olin tottunut tähän jo ensimmäisenä kesänä, kun Mariann kävi hoitamassa lapsia. Silloin kirjoitin vielä työhuoneella, jossa oli varsin kallis kuukausivuokra – yli 250 euroa – ja joka sijaitsi ihan ydinkeskustassa. Kahden viikon hoitajakson jälkeen Aino tuli luokseni ja sanoi rakastavansa Mariannia. En saanut juuri mitään aikaiseksi työhuoneella,

koska se oli uusi, enkä ollut tottunut vielä siihen, mutta sen vieressä oli hyvä puisto. Minulla oli tapana kävellä puistoon katselamaan patsasta ja vesiaihetta, pidin veden äänestä. Oli lämmintä. En juuri ajatellut, mutta sainpahan kuluttaa aikaani lempipuuhaani tuijottamiseen. Sytytin sikarin ja katselin ohikulkevia ihmisiä ja tunsin, etten kuulu mihinkään. En kotiini, en työhuoneelle enkä tarinaani. Se ei ole hyvä olo. En ole tottunut vapauteen. Kun oleminen menee liian kevyeksi ja helpoksi, alan epäillä kaikkea.

”Enkä mene”, vastasin Ainolle, ”sillä minä tulin nyt kotiin. Piste.”

Sitten laskin kaikki kassini eteiseen. Anton oli tuonut minut autolla. Hän oli ajanut auton ihan ulko-oven eteen, tavaroita oli niin paljon. Me kannoimme hänen kanssaan kaikki kassini sisälle. Molemmat tiesimme, ettei suhde kestäisi enää kauaa, ja että loput tästä olisi enää pelkkää saattohoitokeskustelua, joka hoidettiin etäisyyden päästä maileilla ja tekstiviesteillä. Sellaisen eron saa kuin oli liittokin, sanoo viisaasti Pernilla Glaser, *Happy happy happy – en bok av skilsmässa* -kirjan kirjoittaja. Hän on siinä oikeassa. Anton oli ensimmäinen suhteeni avioeron jälkeen. Me tapasimme Antonin kanssa noin viisi, kuusi kertaa koko suhteen aikana. Teimme joitakin retkiä. Jäämeri hänen kanssaan oli ikimuistoinen siitä huolimatta että kun Norjassa aloin kahvilassa itkeä kuollutta mummoani, hän meni ensin vaikean näköiseksi, sitten mykäksi. Sitten hän saattoi minut autoon, jossa hän vihdoinkin sanoi mutisemalla, puoliääneen: ”Jos tämä suhde ei kestä, se johtuu siitä, että me molemmat olemme niin herkkiä.”

Suhde Antoniini oli tekstiviesti- ja mailisuhde.

Se oli etäsuhde, ja se oli kuitenkin parasta, mihin olin eron jälkeen pystynyt. Anton ei pitänyt ollenkaan siitä,

että soitin hänelle, ja hän piti siitä kaikista vähiten silloin, kun minulla oli hätä, koska hänen mielestään ääneni kuulosti puhelimesta aina silloin pikkulapsen tai nuoren tytön ääneltä.

Anton ei kestänyt epävarmuuttani ratkaisevana hetkenä. Eikä hän kestänyt suruani ja alakuloani residenssissä. Siellä päädyimme väistelemään toisiamme ja etsimään ensimmäisten päivien suoran riitelyn ja syyttämisen jälkeen etäisyyttä suurella kohteliaisuudella ja kaunopuheisin fraasein, jotka toivat mieleeni tuon *Happy happy happy* -kirjan Åsa Larssonin.

Eräänä iltapäivänä, kun Larsson vihdoin ilmoitti aviomiehelleen, että aikoo hankkia itselleen oman asunnon sen jälkeen, kun palaa työmatkalta Afrikasta (sitä ennen he ovat eläneet toistensa kanssa mitä suurimmassa sovussa, kuin kunnan ruotsalaiset ainakin), sanoi hänen miehensä: *”Laitan päivällistä. Haluatko syödä minun ja lasten kanssa vai onko sinulla muita suunnitelmia?”*

Tuona hetkenä Larsson tunsi kuolleensa. Ja hän tunsi kuolleensa tuon liiton aikana monia tuhansia kertoja aikaisemminkin. Hän kertoo, kuinka he puhuivat aina keskenään, vaikka olisi ollut mikä.

Vapaasti suomentaen hän kirjoittaa: ”Me emme puhuneet siitä (avioerosta) koskaan. Me vain sanoimme: Kiitos tästä ajasta. Sinä olet fantastinen, ei, sinä tässä olet fantastinen.” Ja niin edelleen.

Me olimme Antonin kanssa juuri tuollaisia. Me olimme pelkureita. Antoniini tutustuminen oli minulle kuitenkin hyvä peili. Hänen kanssaan oleminen paljasti minulle, missä sijaitsin, enkä ollut häntä parempi, mitä heikkouden kestämiseen tuli.

Päinvastoin.

Olin aina halveksinut heikkoja miehiä.

Olin aina halveksinut heikkoja naisia.

Olin aina halveksinut heikkoutta.

Se oli verenperimä.

Minun suvussani ei jumalauta valiteta mistään.

Me söimme kaikki keittiössä Mariannin valmistamaa pastaa jauhelihakastikkeella. Aino ja Kalle olivat puheliaita, me Antonin kanssa teeskentelimme hyvää parisuhdetta sillä kohteliaisuudella, joka meillä yhä oli jäljellä, vaikka hän oli juuri ennen perille tuloa sanonut minulle autossa että hän tuntee minua kohtaan lähinnä myötätuntoa.

Vastasin hänelle tuntevani itse myötätuntoa naapurin koiraa kohtaan.

Sitten olin astunut ulos ja lyönyt auton oven kiinni. En minä tarvinnut myötätuntoa. Myötätunto on koirille. Minä tarvitsin rakkautta. Ja kun ruoan jälkeen saattelin hänet ovelle – hän halusi saman tien jatkaa matkaansa kotiin, Helsinkiin – suutelin häntä pitkään eteisessä ja itkin. Hän halusi minua lämpimästi. ”Voi sinua”, hän kuiskasi silloin, eikä hänestä huokunut rakkautta, vaan myötätuntoa, joka on aivan eri asia. Hänen kämmenensä laskeutui lämpimänä lanteelleni kohtaan, josta hän piti eniten – siihen, josta lantio kaareutuu ennen kuin muuttuu takapuoleksi.

Kalle seiso vieressämme. Hän oli ottanut tavaksi tulla otamaan osansa hellyydenosoituksistamme. Kalle saattoi yhtyä halaukseen tai seisoa vieressä katselemissa, kun kosketin Antonia. Ehkä hän ei ollut vielä tottunut asiaan, sillä Anton oli ensimmäinen mies, jota suutelin kotona eron jälkeen.

”Äiti, miksi sinä itket”, Kalle kysyi, kun ovi oli käynyt ja Anton oli poissa.

”Ehkä koska kaipaam Antonia niin kovasti”, sanoin.

”Juurihan se oli tässä”, Kalle sanoi.

”Niin”, sanoin, ”ja sitten sen piti taas lähteä.”

”Mutta se tulee kyllä takaisin, äiti”, Kalle sanoi.

”Niin tulee”, sanoin. ”Kaikki on hyvin. Helsinkiin on vain niin pitkä matka. Kai minä en koskaan totu.”

Sitten kaappasin pojan syleilyyni. Hän kikatti sillä tavalla kuin yhdeksänvuotias poika kikattaa, vähän lapsellisesti, kirkkaalla äänellä.

Eikö jokaisella lapsella ole oikeus kuulla syntymänsä tarina sellaisena kuin se pitää kuulla?

Vuosikymmen kului, ennen kuin Essi Kummu kykeni kirjoittamaan keskosina syntyneiden kaksostensa, Ainon ja Kallen varhaisista vuosista. Se tarina on tässä.

Päälyksen valokuvat: iStockphoto

ISBN 978-951-31-8013-3 | www.tammi.fi | 84.2

9 789513 180133

